

Posudek k diplomové práci Terezy Brumovské „Typologie průběhu mentorského vztahu a přístupu mentora k dítěti v něm“

vedoucí práce: Gabriela Málková

Autorka předkládá k obhajobě práci věnovanou aktuálnímu a dosud v české literatuře málo studovanému fenoménu: mentorskému vztahu a specifické úloze jednoho z jeho hlavních aktérů: dobrovolníka(mentora). Práce navazuje na závěry bakalářské práce autorky, reflektuje zkušenosti autorky ze spolupráce se sdružením Pět P a snahu odpovědět na palčivé otázky praxe mentoringu, resp. fungování a především evaluace programu Pět P.

Ústřední myšlenkou celé práce se jeví být přesvědčení o klíčovém významu dobrovolníka pro kvalitu, průběh a fungování programu Pět P. Autorka možná nevěnuje objasnění tohoto stanoviska dostatečnou pozornost; nejvíce na str.9: odkazuje na vlastní bakalářskou práci, což ale pro čtenáře, který se s tématem setkává až na tomto místě, může být nedostačující. Téma limitů hodnocení efektivity dobrovolnických programů prizmatem dítěte by se možná mohlo stát vhodným tématem u obhajoby této práce.

Obsah samotné práce ale považuji za hodnotný, pro českou odbornou literaturu velmi přínosný a obohacující. Autorka uceleně a systematicky zpracovává téma mentoringu a vztahů v mentoringových rámcích: přináší ucelený terminologický výklad, analyzuje kulturní a sociální souvislosti vzniku mentoringu, podává přehled dosavadního výzkumu v oblasti mentoringu a především detailně analyzuje pozici mentora v mentoringovém vztahu a zákonitosti vývoje tohoto vztahu. Samotné zpracování teoretického rámce předkládané práce velmi oceňuji. Je třeba zdůraznit, že ve české odborné literatuře se prakticky neobjevuje snaha chápat dobrovolníka jako klíčového aktéra fungování, kvality a změny vztahu s menteeem. Autorka ve své práci čerpá ze zahraniční literatury pojednávající o roli mentora ve vztahu a o jeho kompetencích. Pozornost je tedy věnována popisu rámce, ve kterém se všichni aktéři mentoringu pohybují a jejich rolí v něm. Dle mého názoru se jedná o velmi přínosná témata – viz kapitola 4.2. - a Tereza Brumovská ve vlastním textu práce dokládá rozsáhlou znalost této literatury. Na druhou stranu tato témata komplikují občanskému sektoru cestu k zájmu o základní mechanismy, které dávají vztahu dítěte a zkušenějšího člověka potencialitu rozvíjet emoční i intelektovou stránku dítěte. Mám zde na mysli v psychologické a kulturně- antropologické literatuře dlouho známé, ale zdaleka ne zcela probádané téma mediace. Tyto mechanismy se totiž mohou stát velmi užitečným teoretickým východiskem pro sledování kvality formálních mentoringových vztahů (a tedy například hodnocení programů jako je Pět P). Zdá se, že autorka si uvědomuje absenci těchto témat v literatuře věnované mentoringu a usiluje o jejich doplnění. Pracuje tedy pro tato témata s literaturou určenou primárně pro jiné účely než výklad mechanismů fungování mentoringových vztahů. Tím se pochopitelně vystavuje riziku zjednodušení či dezinterpretace teoretických rámců, které takto vybírá. V případě předkládané práce se mi jeví jako skutečně dezinterpretovaná a ne adekvátně vyložená teorie zkušenosti zprostředkovaného učení Reuvena Feuersteina. Neobjasňuje rozdíly mezi pojmy zkušenost zprostředkovaného učení a mediace, oba pojmy dokonce zaměňuje- a to není přesné. Na straně 29 např. uvádí, že „ZZU obsahuje 11 kritérií kvality mediace...“ což je právě typická ukázka neporozumění teorii zkušenosti zprostředkovaného učení (zřejmě zde cituje 11 Feuersteinových parametrů zkušenosti zprostředkovaného učení); podobně i na straně 77. Autorka dokonce nepřesně (resp. bez ohledu na zavedenou terminologii v české literatuře) překládá původní název „Mediated Learning Experience“: používá na několika místech pojem „zprostředkovaná zkušenost učení“ (str. 29), což je skutečně demonstrací neporozumění podstatě mediace. Nepřipadá mi dále vhodné na

místě, kde autorka cituje autora této teorie (Feuerstein) používat pro označení toho, kdo zprostředkuje, slovo mentor. Ve Feuersteinově díle se toto slovo neobjevuje a předkládaná práce tak vytváří mylný dojem, že problematika mentoringových vztahů je Feuersteinovým tématem. Podobný problém se objevuje v kapitole 6.3. Dilemata mentorského vztahu. Zde autorka cituje práci Štecha, která je věnována dilematům učitelské profese. Štecha zde autorka parafrázuje nesprávně, resp. tam, kde se hovoří o učitelích, vkládá autorka slovo mentor. Tím nechci říci, že by bylo nesprávné dilemata učitelství pro roli mentora použít. Upozorňuji spíše na nesprávně vedené parafrázy, které původní autory dezinterpretují. Bylo by napříště vhodnější jasně oddělit rovinu původní práce a rovinu vlastní aplikace – která je v případě využití Štechovy práce pro dilemata mentorského vztahu ocenění hodná a dokládající dovednost autorky rozumět podstatě sledovaného problému.

Výzkum, který autorka pro potřeby předkládané práce realizovala, zúročuje dle mého názoru rozsáhlé zkušenosti autorky z oblasti mentoringu. Ukazuje dovednost autorky systematicky a účelně pro vlastní výzkum aplikovat poznatky odborné literatury. Dokládá dovednost autorky analyticky pracovat s výzkumným materiálem a abstrahovat podstatné jevy a na jejich podkladě tvořit souhrnné vyjádření či generalizovat. Domnívám se, že v realizaci a prezentaci vlastní výzkumné studie Tereza Brumovská dokládá osvojení základních i pokročilejších principů vědecké práce s užitím kvalitativních metod sběru a analýzy dat. První realizovaná studie staví na analýze záznamů supervizí 12 dobrovolníků Pět P. Přináší poznatky o průběhu mentorského vztahu a konstruuje jeho typologii. Druhá studie nahlíží mentorský vztah očima dobrovolníků a dává promluvit jejich osobní zkušenosti- autorka zde pracuje na propojení této zkušenosti s koncepty a tezemi identifikovanými v odborné literatuře. To dává typologiím mentorského vztahu z literatury konkrétní rozměr, dynamiku, ale především ukazuje, jak se tyto typologie mohou stát vodítkem pro tvorbu evaluačních nástrojů programů jako je Pět P.

Z hlediska formálního musím upozornit na několik nedostatků předkládané práce:

- ne příliš pečlivé čtení: překlepy, nesoulad ve fontech atp.
- ne zcela vhodně autorka pracuje v textu se zkratkami: jestliže se zkratka objeví poprvé nebo po delším úseku v textu, má být řádně vysvětlena (viz např. Práce se zkratkou PoE nebo ZZU)
- v textu je zřetelný nesoulad v číslování kapitol (9.3. je následováno 9.7., to pak 9.4. a 9.8.)
- kvalitativní studie vždy kladou velké nároky na dovednost studenta strukturovat a přehledně prezentovat výsledky vlastního výzkumu. Student zde zpravidla nemá mnoho možností jak využívat grafy nebo tabulky a musí se obejít s jinými formami strukturační práce. Tereza Brumovská dle mého názoru prokázala dovednost srozumitelně prezentovat výsledky obou vlastních studií Za nedostatek v této oblasti lze považovat snad jen opakování stejného názvu podkapitoly IV. řádu vždy na konci kapitoly III. řádu.(např. 8.2.1.4. Shrnutí a závěr, 9.2.2.6. Srnutí a závěr atp.) a ne úplně přehlednou strukturační práci v kap. 9.7.
- nějaké přehledné formy strukturační práce by si nepochybně zasloužila i kapitola 10. Shrnutí a diskuse výsledků výzkumu.

Celkově hodnotím práci Terezy Brumovské jako zdařilou a cenou. Přínos této práce pro další rozvoj oboru Občanský sektor v České republice dle mého názoru představuje:

- vyčerpávající prezentace a zprostředkování obsahu zahraniční literatury z oblasti

mentoringu

- originální a velmi přínosný přístup ke zpracování tématu, který u konkrétního problému využívá pro potřeby občanského sektoru poznatky vývojové a kulturní psychologie
- inspirativní a v praxi použitelné návody pro inovace postupů a nástrojů evaluace mentoringových programů

Pro obhajobu navrhuji bodové hodnocení 23 kreditních bodů.

Gabriela Málková, Ph.D

Praha 17.9.2007

•